

RADNIČNÉ NOVINY

MESTA BANSKÁ BYSTRICA

01

Ročník XVI.
január 2022

POKRAČUJEME V REALIZÁCII INVESTIČNÝCH PROJEKTOV, V PRÍPRAVE MÁME ĎALŠIE

strana 4 - 5

Informácie z MsÚ

Ema a Jakub - najčastejšie mená, ktoré dali rodičia svojim deťom v roku 2021.

Strana 3

Participácia

Pomocou otvoreného vládnutia pripravujeme reštart revitalizácie mestského parku.

Strana 8

Samospráva

Z financií určených na novoročnú ohňostroj zmodernizujeme karanténnu stanicu pre zvieratá.

Strana 10

Dejiská basketbalových a volejbalových turnajov sú pripravené na EYOF 2022

Európsky olympijský festival mládeže, ktorý sa od 24. do 30. júla tohto roka uskutoční v Banskej Bystrici a okolí, má za sebou inšpekčnú návštevu. Najmä zahraniční inšpektori kontrolovali dejiská turnajov v basketbale a volejbale.

Foto: archív Tím EYOF

Stretnutia dievčat sa budú odohrávať v športovej hale UMB v Banskej Bystrici. Chlapci zasa odohrajú turnaj v basketbalovej hale v Badíne. Spokojnosť so športoviskami pre basketbal vyjadrila technická delegátka Lidija Pleičová z Chorvátska, ktorá bola z dejiska EYOF veľmi príjemne prekvapená. „Urobili sme malé zmeny v zonácii dievčenského ihriska na UMB a prediskutovali všetky dôležité témy o ubytovaní, transporte, podrobnom programe a poskytovaní zdravotnej služby. Delegátka nám bola veľmi nápomocná pri všetkých otázkach, ktoré sme mali ohľadne organizácie podujatia. Celá návšteva sa niesla vo veľmi príjemnej atmosfére. Basketbal je krásny a atraktívny šport. Veríme, že aj vďaka nemu príde na podujatie široká verejnosť,“ skonštatovala Andrea Zererová, ktorá v organizačnom výbore mládežníckeho festivalu zastáva funkciu športovej manažérky. Technická delegátka počas prehliadky vyjadrila najväčšiu obavu nad visiacimi košmi v hale UMB, ktoré Medzinárodná basketbalová

federácia (FIBA) neodporúča. Nakoľko sa ale v hale hráva ligová súťaž a bude dejiskom turnaja dievčat, Lidija Pleičová visiace koše akceptovala. V Badíne je potrebná renovácia všetkých šatní. „Momentálne nie sú nutné žiadne zásadné zmeny. Najväčšou výzvou bude pre nás prebrúsenie paluboviek na oboch športoviskách, ktoré by sa malo zrealizovať v júli tohto roka,“ doplnila Zererová. Na inšpekciu sa zúčastnil aj manažér basketbalových súťaží František Kubala, ako i ďalší členovia organizačného výboru podujatia – Matej Libič, Miroslava Mažgutová, Peter Hamaj a Marek Majerčák.

Inšpekciu majú za sebou aj dejiská turnajov vo volejbale. Uskutočnila sa za prítomnosti zástupcu Európskej volejbalovej konfederácie (CEV) Igora Dolinšeka zo Slovinska a súťažného riaditeľa za Slovenskú volejbalovú federáciu (SVF) Mareka Prokeša. „Haly vo Zvolene i v Slovenskej Lupči sú viac-menej pripravené na súťažné dianie. Majú síce určité nedostatky, ktoré musíme odstrániť a vylepšiť. Konkrétne sa týkajú haly Rates vo Zvolene, ktorá je trochu užšia, ako by mala byť podľa určených rozmerov. Budeme potrebovať schválenie výnimky, aby to bolo v poriadku. Hala v Slovenskej Lupči spĺňa všetky potrebné parametre, keďže nedávno sa v nej odohral zápas európskej pohárovej súťaže. Zázemie v oboch objektoch je veľmi dobre pripravené, neboli k nemu žiadne výhrady,“ informoval športový manažér organizačného výboru mládežníckeho festivalu

Martin Škarba, ktorý sa taktiež zúčastnil na inšpekčnej prehliadke. „V rámci nej sme si prešli aj tréningové haly. Pre chlapcov to bude priestor v Technickej univerzite vo Zvolene, u dievčat zas Základná škola na Magurskej ulici v Banskej Bystrici. Obidve haly sú bez akýchkoľvek výhrad a spĺňajú potrebné parametre. Nasledovala aj prehliadka ubytovacích kapacít, konkrétne Študentského domova Bariny vo Zvolene, kde budú bývať volejbalisti – chlapci. Ubytovanie i stravovanie prešlo takisto bez pripomienok. Kontrolovali sme aj celú zonáciu v rámci Šport parku EYOF v Banskej Bystrici, cateringového stanu i fanzóny, kde sa rovnako neobjavili žiadne výhrady,“ dodal Martin Škarba. Organizátori napriek spokojnosti pristupujú k prípravám s maximálnou vážnosťou, aby boli pripravení zorganizovať podujatie na čo najvyššej úrovni, nakoľko na EYOF 2022 očakávajú početnú i kvalitnú účasť.

Tím EYOF

Foto: archív Tím EYOF

Vedomostný kvíz

V Radničných novinách sme od začiatku priprav na multišportové podujatie uverejnili množstvo článkov, v ktorých informujeme o EYOF 2022. Pokiaľ ste ich pozorne čítali, bude pre vás jednoduché odpovedať na súťažné otázky v rámci vedomostného kvízu, ktorý

uverejníme v každom čísle Radničných novín, a to až do začiatku Európskeho olympijského festivalu mládeže. Súčasťou kvízu budú vždy tri súťažné otázky s tromi možnosťami. Vyhrať vecné ceny od organizátorov EYOF 2022 môže v každom kole vždy len jeden súťažiaci, ktorý správne odpovie na všetky tri otázky a bude vyžrebovaný. Držíme vám palce!

1. Po koľkokrát bude na Slovensku Európsky olympijský festival mládeže?

- a) prvýkrát
- b) druhýkrát
- c) štvrtýkrát

2. Koľko športových disciplín sa predstavia na EYOF 2022?

- a) 15
- b) 13
- c) 11

3. V ktorom mesiaci sa v Banskej Bystrici uskutoční multišportové podujatie?

- a) v júni
- b) v júli
- c) v auguste

Odpovede v tvare napr. 1A, 2B, 3C nám posielajte e-mailom na radnicnenoviny@banskabystrica.sk, príp. poštou na adresu: Mesto Banská Bystrica, Radničné noviny, Československej armády 26, 974 01 Banská Bystrica. Nezapadnite pripísať svoje kontaktné údaje a heslo: „vedomostný kvíz“. Odpovede z januárového vedomostného kvízu nám posielajte najneskôr do 3. februára 2022.

red

Zdroj: Tím EYOF

Informácie z mestského úradu

Foto: archív MsÚ BB

01. Novinky v MHD a zmeny cestovného poriadku

Počas januára budú vo vozidlách MHD namontované snímače dopravných kariet pri všetkých dverách autobusov a trolejbusov. Cestujúci si po novom zakúpi lístok bezhotovostne priložením karty bez možnosti jeho tlače, čo prispeje k rýchlejšiemu a aj ekologickejšiemu cestovaniu. Výnimkou budú len predné dvere, pri ktorých bude snímač s tlačiarňou, určený pre tých, ktorí si chcú zakúpiť lístok v hotovosti, resp. potrebujú vytlačený cestovný doklad. Spolu s nástupom a výstupom všetkými dverami budú mať cestujúci možnosť využívať aj USB rýchlo-nabíjačky a Wifi pripojenie na internet v každom vozidle MHD v Banskej Bystrici. Od 9. januára tohto roka súčasne platí nový cestovný poriadok, ktorý zníži dopravné výkony o dve percentá v porovnaní so štandardnými cestovnými poriadkami z predošlých rokov. Zredukované boli najmä autobusové spoje, ktoré sú súbežné s trolejbusovými, resp. prímestskými. Ďalej na spojoch, ktoré po sebe nasledovali v krátkych intervaloch a neboli využívané. U niektorých, najmä víkendových spojov, bola zrušená konečná zastávka na parkovisku Mičinská. Nový cestovný poriadok platí na trolejbusových linkách č. 2, 6 a 8, ktoré prevádzkuje Dopravný podnik mesta Banská Bystrica. Zmeny sa týkajú aj autobusových liniek prevádzkovaných SAD Zvolen. Konkrétne ide o linky č. 21 až 25, ďalej 28, 29, 33, 34, 41, 43, 80, 90, 97 a linku č. 100. Zmeny by nemali mať zásadný dopad na cestujúcu verejnosť.

*Oddelenie údržby miestnych komunikácií
a inžinierskych sietí, MsÚ BB*

02. Do konca januára je potrebné podať daňové priznanie

Nezabudnite na podanie priznania k dani z nehnuteľností. Termín je do 31. januára tohto roka. Daňové priznanie podávajú osoby, ktoré v roku 2021 predali, kúpili, darovali nehnuteľnosť, alebo u nich nastala zmena, ktorá má vplyv na vyrubenie dane napr. bolo im vydané stavebné alebo kolaudačné rozhodnutie, príp. nastala zmena užívania nehnuteľnosti na iný účel ako v predchádzajúcom období alebo sa zmenila výmera zastavanej plochy stavby, pozemku alebo im zaniklo právo užívania nehnuteľnosti atď. K podaniu je odporúčané predložiť doklady, ktoré preukazujú konkrétne skutočnosti, napr. rozhodnutie o povolení vkladu, stavebné povolenie, kolaudačné rozhodnutie. Tlačivá priznania k dani z nehnuteľností sú k dispozícii v Klientskom centre MsÚ Banská Bystrica, ako aj na internetovej stránke mesta, rovnako i na webe Ministerstva financií SR. Daňové priznanie je možné podať aj elektronicky. Musí byť ale podpísané kvalifikovaným elektronickým podpisom. Ak nemáte možnosť podpísať daňové priznanie elektronickým podpisom, je možné zaslať ho aj poštou. Ak ste nadobudli nehnuteľnosť dedením alebo dražbou, daňové priznanie je potrebné podať už do 30 dní odo dňa právoplatnosti dedičského konania alebo dražby.

Oddelenie daní a poplatkov, MsÚ BB

03. Vyhodnotenie športového kvízu

Obdobie po Vianociach v našom meste už tradične patrí Banskobystrickej plaveckej 24-hodinovke. Pretrvávajúca zlá epidemická situácia nám prekázala aj na konci uplynulého roka plány, nakoľko priaznivci plaveckého maratónu sa na plavárni na Štiavnickách opäť nemohli stretnúť. Ako malú náhradu sme si pre vás pripravili kvíz. Zapojiť ste sa mohli do 31. decembra 2021. Spomedzi všetkých správnych odpovedí sme vyžrebovali troch výhercov, ktorými sú: pani Mesíková, pán Baran a pani Kováčová. Za účelom odovzdania cien budeme výhercov kontaktovať telefonicky. Všetkým, ktorí sa do kvízu zapojili ďakujeme a výhercom gratulujeme.

Oddelenie športu, MsÚ BB

04. Štatistické zisťovanie rodinných účtov

Od 7. decembra 2021 do 12. januára 2022 zisťuje Štatistický úrad Slovenskej republiky údaje o štruktúre, výške a vývoji výdavkov, spotreby a príjmov fyzických osôb v rôznych typoch domácností. Výsledky budú použité na účely posudzovania úprav súm životného minima. Na Slovensku bolo do Štatistického zisťovania rodinných účtov pre rok 2022

vybraných 368 samospráv, medzi nimi aj Banská Bystrica. Do zisťovania je zaradených viac ako 2 700 domácností. Pracovníci Štatistického úradu SR sa v domácnostiach preukázu osobitným poverením. Všetky informácie a názory, ktoré domácnosti pracovníkom poskytnú, sú chránené, nezverejňujú sa a slúžia výlučne pre potreby štátnej štatistiky. Výsledky zisťovania sa využijú na zabezpečenie potrieb informačného systému Štatistického úradu SR, požiadaviek ministerstiev a štátnych organizácií, osobitne na poskytnutie údajov na účely posudzovania úprav súm životného minima. Za ochranu dôverných a osobných údajov zodpovedá Štatistický úrad SR, ktorého zamestnanci sú viazaní mlčanlivosťou o všetkých údajoch, ktoré sa pri svojej práci dozvedia. Bližšie informácie nájdete na webovej stránke Štatistického úradu www.statistics.sk alebo na telefónnom čísle 048/4323 287.

Kancelária primátora, MsÚ BB

Foto: archív MsÚ BB

05. Najčastejšie a najneobvyklejšie mená detí v roku 2021

V Banskobystrickej nemocnici F. D. Roosevelt sa v minulom roku narodilo 1 297 detí a 2 deti pôrodom v domácnosti. Najčastejšie mená, ktoré rodičia dali chlapcom sú Jakub, Matúš a Samuel. U dievčat vedú Ema (Emma), Nina, Sára a Sofia. V prvej desiatke obľúbených chlapčenských mien sa ďalej umiestnili Michal, Adam, Ján, Matej, Lukáš, Simon a Tobias (Tobiáš). Rodičom sa páčili aj dievčenské mená Viktória, Michaela, Lea, Olívia, Timea a Natália. Ako v ostatných rokoch, aj vlani pribudli v meste pod Úrpínom bábätká s netradičnými a nie častými menami. Viac kreatívni boli rodičia dievčat, ktorí dali svojim dcéram mená Adeyika, Alina, Ghenet, Miley, Rehan, Zuna a Eliana. U chlapcov to bolo meno Yusha. V matričnom obvode, pod ktorý spadá mesto Banská Bystrica a 16 obcí, bolo vlani uzavretých 381 sobášov, z toho 113 cirkevných. Rozvedených bolo 156 manželstiev. V minulom roku zomrelo 1 577 ľudí.

*Matričný úrad a ohlasovňa pobytu,
MsÚ BB*

V tomto roku zrealizujeme desiatky nových projektov

Banská Bystrica patrí medzi najaktívnejšie slovenské mestá, ktoré investujú nemalé finančné prostriedky do rozvoja. Do tohtoročného rozpočtu sa dostalo niekoľko realizácií, a tiež príprava projektov pre budúce investičné zámery. Napriek tomu, že sme prežili náročný rok spojený s pandémiou koronavírusu, radnica vo svojom rozpočte ráta s niektorými zaujímavými projektmi. Zvýšia nielen kvalitu verejných priestranstiev v meste, ale súčasne napomôžu rozvoju Banskej Bystrice.

Vnútroblok Tulsá

Vizualizácia: archív MsÚ BB

V roku 2022 plánuje vedenie mesta dokončiť mnohé významné investície a zároveň sa začne s prípravou najrozsiahlejšieho investičného rozvoja za posledných 30 rokov. „Pred nami sú mnohé projekty, ich financovanie bude zabezpečené nielen z mestského rozpočtu, ale aj z eurofondov,“ tvrdí primátor Ján Nosko. Samospráva plánuje investície do základnej infraštruktúry vrátane parkovacej politiky, rekonštrukcie miestnych komunikácií či chodníkov. Nezabúda ani na výstavbu cyklotrás a rekonštrukciu zastávok MHD.

Zámery v oblasti dopravy

V tomto roku chce mesto pristúpiť k rekonštrukcii dvoch zastaraných mostov na Mládežníckej ulici, na ktoré sa v súčasnosti spracúva projektová dokumentácia. Okrem toho so Žilinskou univerzitou pracujeme na pláne udržateľnej mobility mesta. Súčasnne plánuje zlepšiť dopravnú situáciu pri mestskom parku na Tajovského ulici, kde vznikne mini okružná križovatka. Revitalizácie sa dočkajú i vybrané autobusové zastávky a v procese verejného obstarávania na zhotoviteľa je aj projekt modernizácie cestnej dopravnej signalizácie križovatiek na ceste I/66 popri Hrone.

Na rekonštrukciu čakajú súvislé úseky miestnych komunikácií: Lazovná – Bottova ulica, Tajovského – ul. Janka Kráľa a Bakossova ulica až po Námestie Štefana Moysesu, ďalej Bernolákova a Poľná ulica. V priebehu roka 2022 má byť dokončená rekonštrukcia najdlhšieho úseku, aký bol kedy v meste pod Urpínom obnovovaný, a to od Moskovskej ulice až po Lidl na Tajovského ulici. Súčasnne sa pracuje na dopravnom prepojení miestnej komunikácie v lokalite – ulica Na Troskách. Cieľom tohto projektu je odkloniť dopravu z Huštáku, a tým predĺžiť pešiu zónu z Námestia SNP smerom k Europa Shopping Center. V procese príprav je aj výstavba chodníkov v Kostiviarskej, na Pršianskej terase, Uľanke a v Kremničke.

Zelené projekty

Samospráva realizuje projekt „Reakcia na zmenu klímy mesta Banská Bystrica“, v rámci ktorého budú implementované mitigáčne opatrenia na Fončorde, ale aj v ďalších častiach mesta. Súčasťou projektu je i pokračovanie rekonštrukcie verejného osvetlenia, napr. len na Fončorde ide o 467 svetidiel. Počas tohto roka bude pripravená projektová dokumentácia na vybudovanie parčíku pri malej železničnej stanici, o čom rokuje samospráva aj so Železnicami Slovenskej republiky. V pláne je tiež vytvorenie oddychovej zóny Tajovka (parčík pri cyklotrase Dukla – plážové kúpalisko), ktorej súčasťou bude rekreačná lúka, ďalej ohnisko, preliezačky pre deti,

plastika bicykla (cyklostrom), osvetlenie, lavičky a stojany na bicykle. Súčasnne bude spevnený breh Tajovky a zarastený priestor by mal byť zrevitalizovaný. „Dôležitou témou sú aj zelené opatrenia a zvyšovanie kvality verejných priestorov. Vlni sme organizovali verejné participatívne stretnutia s obyvateľmi na tému zelených sídlisk. V tomto roku budeme pokračovať prípravou projektovej dokumentácie, ktorú opätovne prerokujeme s obyvateľmi v jednotlivých mestských častiach,“ dodáva primátor Ján Nosko. Samospráva realizuje aj energetický audit 33 budov v majetku mesta, na ktorý sme získali finančné zdroje z Operačného programu Kvalita životného prostredia. V pláne je i reštart projektu revitalizácie mestského parku participatívnym spôsobom za účasti verejnosti. O jeho príprave sa viac dočítate v Radničných novinách na strane 8.

Pripravovaný cyklostrom v Radvani

Vizualizácia: archív MsÚ BB

Pre milovníkov športu

Mesto pod Urpínom začne s výstavbou cyklostromu ponad rýchlostnú cestu R1 v Radvani, na ktorú získalo nenávratný finančný príspevok vo výške 3,1 mil. eur. V tomto roku by mali pribudnúť aj viaceré cyklotrasy. Prvá má viesť cez Hušták – Námestie slobody – Senicu. Ďalšia by mala pribudnúť v lokalite Hušták – Radvaň – Kráľová. Mesto súčasne pracuje na projektovej dokumentácii pre vybudovanie podchodu pre chodcov a cyklistov na Huštáku. Pripravujeme plánované cyklotrasy Hušták – Fončorda – Tulsá a Námestie slobody – Sásová. V Banskej Bystrici by malo pribudnúť aj prvé inkluzívne detské ihrisko s bezbariérovým prístupom a prvkami. Od Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny SR sme získali dotáciu vo výške 50 tis. eur na vytvorenie ihriska bez bariér. Súčasnne detské ihrisko v Radvani v blízkosti Tihányiovského kaštieľa prebudujeme na bezbariérové pros-

Križovatka pri mestskom parku

Foto: MsÚ BB

tredie určené pre deti s obmedzenou schopnosťou pohybu i nevidiacich. Banská Bystrica tak odštartuje proces budovania ihrísk s pridanou hodnotou, ktoré rozšíria služby pre rodiny s deťmi s telesným i mentálnym postihnutím. Odovzdaný do užívania bude aj Mestský mládežnícky štadión v Kráľovej. Pod predĺženie rekonštrukčných prác sa podpísala najmä nepriaznivá pandemická situácia v minulom roku.

Nielen pre školákov

Plánovaná je rekonštrukcia materskej školy na Šalgotárjanskej ulici, ktorou sa okrem iného rozšíria kapacity školského zariadenia. Súčasne ide o projekt energetických úspor v rámci Nórskeho fondu – Reakcia na zmenu klímy v meste Banská Bystrica. Počíta sa aj s vybudovaním a zlepšením technického vybavenia odborných učební v jedenástich

Bottova ulica

Foto: MŠÚ BB

základných školách v pôsobnosti mesta. Počas najbližších mesiacov má byť dokončená aj oprava strechy na ZUŠ-ke J. Cikkeru. Medzi ďalšie projekty, ktoré chce samospráva zrealizovať v tomto roku patrí výstavba nájomných bytov na Ďumbierskej ulici, na ktorú chceme získať dotáciu z Ministerstva dopravy a výstavby SR. Dokončené majú byť i vnú-

trobloky Sitnianska a Tulska, spracovali sme aj projektovú dokumentáciu na vybudovanie polopodzemných kontajnerov, ktoré sa budú realizovať v mestskej časti Radvaň. Novinkou sú dva nové „covidové“ projekty zamerané na ochranu verejného zdravia znížením dopadov koronavírusu v mestskej funkčnej oblasti Banská Bystrica a 16 obcí. Ide o výzvu na nákup techniky, hygienických pomôcok na zníženie šírenia covidu. V prípade úspešnosti vybavíme všetky škôlky, školy, mestskú políciu a mestský úrad prístrojmi, ako sú germicídne žiariče, čističky vzduchu, respirátory, teplomery a rukavice. S rovnakým projektom počítame aj v oblasti kultúry v Robotníckom dome. Samospráva má v pláne aj ďalšie investičné zámery. O viacerých z nich budeme priebežne počas roka informovať aj na stránkach Radničných novín.

str

Názory poslancov

Mesto Banská Bystrica má v pláne v tomto roku zrealizovať desiatky investičných zámernov. Ktorý projekt, týkajúci sa obnovy, rekonštrukcie alebo výstavby, považujete z hľadiska prospešnosti pre obyvateľov za najdôležitejší?

Milan Lichý

Všetky spomínané zámery majú svoj význam, preto ich zastupiteľstvo schválilo v rozpočte mesta. Náš poslanecký klub Banskobystrická alternatíva, chcel však ešte navýšiť financie pre volebné obvody na opravy ciest, chodníkov, schodísk, verejných priestranstiev, o ktorých použití sa rozhoduje v mestských častiach na základe odporúčania občianskych rád a obyvateľov. Kľúčové je, že mesto získalo takmer 1,5 mil. eur na projekt Reakcia na zmenu klímy. V roku 2022 sa v rámci projektu vyhotovuje akčný plán zmiernenia a prispôsobenia na zmenu klímy – ako klimatická stratégia. Veľmi dôležité je uskutočňovanie týchto opatrení pre životné prostredie a kvalitu života v rámci všetkých investícií. Zároveň ako predseda mestskej Komisie pre sociálny rozvoj, bývanie a zdravie, pokladám za prioritné zámery v oblasti sociálnych služieb. Pri všetkých projektoch samosprávy je dôležitá otvorenosť, spolupráca, účasť obyvateľov na rozhodovaní. Prajem nášmu mestu úspešný rok 2022. Nech sa Bystrici a Bystričanom dobre darí.

Martin Majling

Som nesmierne rád, že sme sa pustili do rozsiahlej obnovy miestnych komunikácií, ktoré si to nevyhnutne vyžadujú. Takýto veľký rozsah investícií si B. Bystrica nepamätá. Verím, že to ocenia všetci občania, keď budú kvalitné chodníky a cesty sú základným štandardom pre uspokojivé bývanie nás všetkých. Žiaľ, stále nevieme realizovať všetky potrebné opravy, ale v rámci odborných posúdení, diskusií a konsenzu v zastupiteľstve, sme vybrali tie najpálčivejšie problémy, ktoré v tomto roku vyriešime. Verím, že sa k spomínaným investíciám pridá aj vybudovanie parkoviska za Tatranskou ulicou, ktoré sa tiež plánuje v tomto roku realizovať. Ako aktívneho človeka ma teší aj akékoľvek investície do športu, teda budovanie cyklotrás, ktoré verím budú pribúdať a postupne prepojíme všetky sídliská. Tiež som veľmi rád za plánovanú výstavbu skate parku a hokejbalového ihriska. V kultúrno-športovej sfére mi však ešte chýba nová multifunkčná hala, no verím, že sa v priebehu niekoľkých rokov aj táto myšlienka zrealizuje.

Stanislav Mičev

Mesto bolo dlhé roky vo finančnom deficite, a tak vznikli deficity aj v údržbe komunikácií a chodníkov. Práve tieto problémy prioritizujú obyvatelia mesta pri investíciách. Nie som zástancom týchto investícií, ale na základe potrieb som s nimi súhlasil. Osobne by som uprednostnil z úverových rámcov financovať projekty, ktoré by priniesli rozvojové efekty pre mesto. Investície do ciest a chodníkov sú zmysluplné, ale tieto by mali byť realizované priebežne. Žiaľ, ako som už uviedol, vznikol tu investičný dlh, ktorý musíme teraz saturovať. Napriek tomu sa podarilo a dúfam, že v tomto roku sa aj podarí zrealizovať investície, ktoré budú mestu dlhodobo prospešné. Ide o cyklotrasy, zelené zóny, detské a mládežnícke športoviská atď. Verím, že sa podarí realizovať príprava revitalizácie mestského parku, obnova a záchrana Medeného hámra, či bývalého Domu kultúry. Mrzí ma, že sme z objektívnych dôvodov museli ustúpiť od projektu multifunkčnej haly – teda nielen pre halové športy, ale aj pre väčšie kultúrne projekty. Podporím každú reálnu investíciu do športu, kultúry a ekológie. B. Bystrica by sa nemala usilovať o to, aby bola priemyselným mestom. Cesta vedie k podpore projektov v oblasti služieb a cestovného ruchu, teda do spomínaných troch sektorov.

Od januára zálohujeme plastové PET fľaše a nápojové plechovky

Slovenská republika sa zaviazala v tomto roku vyzbierať 60 % hmotnosti z aktuálneho množstva nápojových obalov a toto množstvo zvýšiť na 90 % v roku 2025. Zálohovanie umožní vyzbierať viac materiálu vyššej kvality na recykláciu a následne jeho opätovné využitie v nových obaloch, znížiť tak voľne pohodený odpad a šetriť prírodné zdroje.

Zavedením zálohovania jednorazových nápojových obalov z plastu – PET a kovov od 1. januára 2022 sa Slovensko zaradilo medzi krajiny ako Fínsko, Švédsko, Dánsko, Nórsko, Estónsko, Litva, Holandsko, Nemecko, Chorvátsko, Rumunsko, Bielorusko, ktoré majú systém zálohovania zavedený niekoľko rokov až desaťročí. Účelom zavedenia zálohovania týchto nápojových obalov, najmä tzv. PET fliaš je zníženie tvorby nelegálnych skládok, znečistenia životného prostredia, ale aj zvýšenia ich miery recyklácie. Len na Slovensku sa ročne predá približne miliarda plastových fliaš. Do júna tohto roka sa vzhľadom na prechodné obdobie budete môcť i naďalej stretnúť s nezálohovanými obalmi. Je potrebné ich vytriediť ako komunálny odpad do príslušnej zbernej nádoby, a to podľa druhu na plasty alebo na kovy.

Ako spoznať zálohovaný obal?

Zálohovaný jednorazový obal je nezameniteľne identifikovateľný tzv. EAN čiarovým kódom s textom „ZÁLOHOVANÉ“ a zároveň označený symbolom zálohovania, ktorý obsahuje písmeno Z (záloh) a šípky v kruhu, ktoré symbolizujú recykláciu.

Zálohujú sa jednorazové plastové fľaše a plechovky z nápojov, ako sú minerálne vody, sladené nápoje, ovocné šťavy, limonády, ľadové čaje a kávy (bez obsahu mlieka), energetické

nápoje, pivo, víno či miešané alkoholické nápoje ako radlery. Zálohované však nie sú obaly z: mlieka, nápojov s obsahom mlieka, sirupov a alkoholických nápojov s obsahom alkoholu viac ako 15 %.

Ako a kde môžem vrátiť zálohovaný obal?

Plastové fľaše a plechovky z vybraných nápojov sú zálohované v jednotnej výške 15 eurocentov za kus. Odovzdať ich môžete na každom označenom odbernom mieste, t. j. obchodnej prevádzke takýchto nápojov s predajnou plochou nad 300 metrov štvorcových, ktoré sú povinné zriadiť odberné miesto. Predajne s menšou podlahovou plochou sa však do systému zberu zálohových obalov môžu zapojiť dobrovoľne. Obaly je nutné vrátiť celé, neskrútené aj s vrchnákom. Podrobnejšie informácie nájdete na webe správcu zálohového systému www.slovenskozalohuje.sk.

Oddelenie odpadového hospodárstva a údržby verejných priestranstiev,
MsÚ BB

Keď technika a rýchly zásah ochráni majetok

Mestská polícia (MsP) v B. Bystrici má zriadené pracovisko stálej služby, ktoré prijíma oznámenia od obyvateľov, ale aj operatívne opatrenia v záujme zabezpečenia verejného poriadku. Vďaka kamerovému systému príslušníci MsP zachytili aj počas minulého roka viaceré incidenty. V novembri zaznamenali vandalizmus v Kapitulskej ulici, kde mladistvá osoba poškodzovala verejný majetok. Hliadka predviedla mladistvého na útvar mestskej polície, orientačnou dychovou skúškou bol u neho zistený pozitívny výsledok na prítomnosť alkoholu. Vec mala právnu dohru, nakoľko aj mladistvá osoba je zodpovedná za porušovanie právnych predpisov. V decembri 2021 zaznamenal operátor kamerového systému MsP podozrivú osobu, ako rozbíja sklenenú výplň na novinovom stánku na Námestí slobody. Vyslané hliadky mestskej polície podozrivú osobu tesne po spáchaní trestného činu zadržali a odovzdali príslušnému oddeleniu Policajného zboru. Príslušníci MsP vlni vykonali kontrolu aj na stredoškolskom internáte. Zamerali

sa na dodržiavanie zákazu požívania alkoholu u osôb mladších ako 18 rokov. Dychovú skúšku absolvovali desiatky študentov, pričom sedem z nich malo pozitívny výsledok na prítomnosť alkoholu. Hliadky MsP zachraňovali aj zvieratá, napr. mláďa sovy obyčajnej, ktorá bola nájdená v mestskej časti Podlavice. Mláďa bolo odovzdané členovi sokoliarskej skupiny, ktorá sa o malé soviča ďalej postarala. „Mestská polícia vo vymedzenom rozsahu zabezpečuje i odchyt zabehnutých a túlavých psov, pričom v uplynulom roku vykonala 80 odchytov. Väčšina psov bola vrátená ich majiteľom. Osobitnú pozornosť sme venovali problematike dlhodobo stojacich vozidiel a ich odstráneniu z verejného priestoru. Od júla 2020 sa podarilo úspešne odstrániť 303 takýchto vozidiel, ktoré nielen zaberali parkovacie miesta, ale mnohé z nich i narušali vzhľad na miestach ich odstavenia,“ tvrdí náčelník MsP Ivan Holík. Významnú časť činnosti príslušníkov tvorili aj úlohy, ktoré vyplynuli v súvislosti s bojom proti pandémie. „Spoločne s odborní-

mi útvarmi mesta sme zabezpečovali pomoc pre najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva – seniorov, osoby bez domova, ale aj pre ľudí, ktorí žijú v marginalizovaných skupinách. Zabezpečovali sme aj stály dohľad nad karanténym centrom, ktoré zriadilo mesto, kde sa počas nariadenej karantény po pozitívnom testovaní na COVID-19 zdržiavajú osoby bez domova. Nezanedbateľnou činnosťou mestskej polície sú i jej preventívne aktivity, ktoré sú cielene zamerané na konkrétnu oblasť, či už ide o dopravnú výchovu, problematiku boja proti toxikománii, alebo predchádzanie páchania protispoločenskej činnosti a pod.,“ dodáva Ivan Holík. Samospráva, ako aj mestskej polícii záleží na tom, aby sa jej obyvatelia i návštevníci cítili bezpečne. Prípadné podozrenia zo spáchania priestupkov, alebo iných okolností vyžadujúcich si zásah mestskej polície, je možné oznámiť na bezplatnú linku 159, tel. číslo stálej služby 048/433 08 04, príp. osobne na mestskej polícii.

str

Verím v zdravý rozum nášho obyvateľstva

Lekárka, ktorej meno sme v ostatných dvoch rokoch počuli oveľa častejšie. Ako epidemiologička pôsobí v konzíliu odborníkov, ktoré vzniklo počas prvej vlny pandémie.

Fot: www.vzhs.sk

Docentka Mária Avdičová, doneďavna vedúca Odboru epidemiológie Regionálneho úradu verejného zdravotníctva v Banskej Bystrici, sa podieľa na pok-

lese výskytu infekčných ochorení, riešenia problematiky prevencie vzniku civilizačných chorôb a ich liečby. Patrí medzi členov Slovenskej lekárskej spoločnosti, je viceprezidentka Slovenskej epidemiologickej a vakcinologickej spoločnosti.

● Populáciu už dva roky obmedzuje koronavírus. Pravdepodobne nikto z nás nečakal, že COVID sa stane súčasťou nášho každodenného života. Ako doteraz ovplyvnil ten váš?

Od začiatku pandémie sme museli promptne zareagovať na novú situáciu vo vývoji epidemickej situácie. Na regionálnej úrovni prispôbiť pracovný režim potrebe spracovať denne veľké množstvo prípadov ochorení na COVID-19 a zabezpečiť včas všetky potrebné protiepidemické opatrenia. Na celoslovenskej úrovni zasa zaviesť novú metodiku monitoringu jednotlivých prípadov v súlade s požiadavkami Európskeho centra pre kontrolu chorôb (ECDC) a intenzívne sledovať všetky nové poznatky publikované vo svetovej odbornej literatúre, hľadať v nich spôsoby na nové účinnejšie opatrenia na zamedzenie šírenia nového ochorenia.

● Informácie o pandémii sa na nás „sypú“ zo všetkých strán, bežný laik nevie, ktorým správam má veriť. Čo by ste poradili našim čitateľom?

Pandémiu spôsobil nový vírus SARS-CoV-2, o ktorom sa len postupne získavali relevantné informácie, a to dávalo priestor na konšpirácie. Vzhľadom na rýchlosť šírenia nákazy vo svete, ľudia v panike siahali aj po neoverených informáciách, čo veľmi sťažovalo zavádzanie účinných opatrení. Zavádzajúce informácie viedli ľudí k neadekvátnemu správaniu, ignorovaniu účinných opatrení, a čo bolo a je najhoršie, ľudia vplyvom dezinformácií siahali po nevhodnej liečbe. Všetky opatrenia treba sledovať v platných vyhláškach hlavného hygienika SR. Úrad verejného zdravotníctva SR vydáva na svojich webových stránkach aj skrátené a zjednodušené vysvetlenia k jednotlivým vyhláškam a predpisom.

Tieto odporúčam i naďalej sledovať a nimi sa riadiť.

● Sú na Slovensku prijímané dostatočné opatrenia na zamedzenie šírenia koronavírusu v porovnaní s okolitými krajinami?

Podľa môjho názoru boli prijaté opatrenia dostatočné, avšak nie vždy dobre načasované. Stalo sa to najmä vtedy, keď návrhy odborníkov konzília boli vládou upravované, napr. lockdown navrhovaný v novembri 2020 bol vymenený za celoplošné testovanie. To malo za následok prijatie lockdownu až počas vianočného obdobia, čo bolo obyvateľmi veľmi negatívne vnímané, a najmä nebolo už toto opatrenie také účinné. S problémom prijatia opatrení úzko súvisí aj ich dodržiavanie. A tu si myslím, že bol, a aj je veľký problém s „vynaliezavosťou“ našich spoluobčanov, ako tieto opatrenia obchádzať. Týkalo sa to jednak nosenia rúšok, ako i respirátorov, testovania, uzatvárania prevádzok, dodržiavania počtu osôb v povolených prevádzkach, apod.

● Súhlasíte s tvrdením, že ak je k dispozícii očkovač látka, je každé úmrtie na COVID-19 zbytočné?

Toto tvrdenie chce podporiť objektívny fakt, že zaočkované osoby ak sa aj nevyhnú infekcii, tak sa s vysokou pravdepodobnosťou vyhnú hospitalizácii a ťažkému priebehu ochorenia. Teda súhlasím.

● V súvislosti s pandémiou sa vedú polemiky o očkovaní. Vláda na začiatku minulého roka avizovala, že do leta 2021 bude zaočkovaných 70 % populácie, nestalo sa tak. V čom vidíte z pohľadu epidemiologickej najväčší problém?

Na zaočkovanosť našej populácie vplývalo viacero faktorov. V prvých týždňoch, po dovoze vakcín na Slovensko, bol podľa mňa záujem o očkovanie obrovský. Vakcína prišla v čase, keď vrcholila druhá vlna pandémie, zaznamenávali sme v tom období denne obrovské počty nakazených, a aj úmrtí. To podporovalo záujem o očkovanie. Avšak nedal sa úplne pokryť, očkovali sa hlavne rizikovní pacienti, profesionálne ohrození pracovníci a až postupne sa rozbiehalo očkovanie ďalšej populácie. Možno v tomto období by bolo vhodné zamerať sa aj na ostatnú populáciu, avšak kapacitné možnosti zdravotníctva, sústredeného na liečbu množstva hospitalizovaných, to nedovoľovalo. Domnievam sa, že v jarnom období minulého roka sa mali mobilizovať vyššie územné celky a celá štátna správa, a sústrediť sa na očkovanie. Aktivita týchto zložiek sa

účinne prejavili v minuloročnom jesennom období. Veľmi intenzívne napomohli zvyšovať zaočkovanosť, aj keď sú regióny, kde ich aktivity sú stále slabé a zaočkovanosť veľmi nízka. A do toho zase vstupujú dezinformácie šírené na sociálnych sieťach, ktoré majú bohužiaľ veľkú moc a boj s nimi je ťažší ako so samotným koronavírusom.

● Čoraz častejšie sa hovorí o povinnom očkovaní. Aký máte na to názor?

Ak ide o životy ľudí, som za povinné očkovanie vybraných skupín populácie, napr. starších, chronicky chorých, pracovne exponovaných. Skôr sa obávam vymožitelnosti tejto povinnosti, nakoľko zo skúsenosti s povinným očkovaním detí vieme, že to nefunguje. Preto som skôr za pozitívny prístup, trpezlivé vysvetľovanie prospešnosti očkovania a zavádzanie podobných reštrikcií ako sa používajú v súčasnosti, keď je viac dovolené očkovaným a osobám, ktoré prekonali ochorenie ostatných šesť mesiacov, ako neočkovaným.

● Momentálne sme v tretej vlne, ľudstvo zasiahli doteraz tri varianty - alfa, delta a omikron. Môžeme predpokladať, že príde ďalší, resp. ďalšie?

Na túto otázku možno dať len hypotetickú odpoveď. Niektorí odborníci sa síce opatrne, ale predsa len vyjadrili, že vírus SARS-CoV-2 vyčerpal svoje schopnosti mutovať, a teda variant omikron by mohol byť posledný. Či to tak naozaj bude, ukáže až čas.

● Ľudia chcú vedieť, kedy sa pandémia skončí a život sa vráti do bežných kolajní bez respirátorov, rúšok a obmedzení. Čo by sme mali urobiť preto, aby sme žili tak, ako pred „koronou“?

Očakáva sa, že rok 2022 bude pre pandémiu rok posledný. Donútila nás prehodnotiť množstvo pracovných postupov, avšak princípy protiepidemických alebo lepšie povedané protipandemických opatrení vychádzali z klasických poznatkov epidemiológie prenosných chorôb, ktoré viedli k potlačeniu nákazy šíriacej sa tzv. vzdušnou cestou. Išlo o prekrytie horných dýchacích ciest, dodržiavanie odstupov, obmedzenie stretávania sa a celkovej mobility, a najmä využitie aktívnej prevencie očkovaním. Práve očkovanie zohrá najdôležitejšiu úlohu v zastavení pandémie. Ja, ako celoživotný optimista, verím v zdravý rozum nášho obyvateľstva, že túto šancu naplno využije. Aby sme už najbližšie Vianoce mohli osláviť tak, ako sme na to boli zvyknutí v minulosti.

M. Strelec

Participácia a spolupráca - slová, ktoré budeme počuť čoraz častejšie

Mestský úrad v Banskej Bystrici sa otvára obyvateľom a najmodernejším demokratickým princípom riadenia samosprávy. Prostredníctvom Iniciatívy pre otvorené vládnutie na lokálnej úrovni uplatní princípy, ktoré pomôžu skvalitňovať verejné služby pre obyvateľov, zlepšovať vzťahy a súdržnosť obyvateľov a samosprávy. Môžeme predísť zbytočným prekvapeniam a frustráciám, a spoločne tvoriť inovatívne a kvalitné riešenia, ktoré zabezpečia zdravú a prosperujúcu budúcnosť mesta.

Banská Bystrica sa vstupom do Iniciatívy pre otvorené vládnutie zaviazala skvalitňovať spoluprácu, zapájanie a komunikáciu s obyvateľmi, inštitúciami a organizáciami, ktoré v meste pôsobia. V oblastiach, ktoré sú kľúčové pre obyvateľov a celkový rozvoj mesta – územné a strategické plánovanie, tvorba verejných priestorov a životného prostredia – bude využívať princípy participácie, včasného informovania a transparentnej komunikácie, ktoré vytvárajú prostredie dôvery a vzájomnej spolupráce úradov a obyvateľov pri rozvoji mesta.

Revitalizácia mestského parku

Prostredníctvom nástroja otvoreného vládnutia sa začína plánovanie mestského parku odznova – spolu s obyvateľmi. Vyjadriť sa k tomu, akú podobu bude mať národná kultúrna pamiatka, budú môcť odborníci aj miestni obyvatelia. Výsledkom participatívneho procesu budú podklady, odrážajúce potreby a predstavy obyvateľov, ktoré sa stanú súčasťou architektonickej súťaže. Na jej základe vznikne realizačný projekt Premeny parku, rešpektujúci potreby obyvateľov aj požiadavky Krajského pamiatkového úradu Banská Bystrica.

Koncom minulého roka zorganizovalo vedenie mestského úradu v spolupráci s nezávislými odborníkmi viaceré pracovné a vzdelávacie stretnutia k príprave participatívneho procesu k plánovaniu revitalizácie mestského parku. Cieľom týchto stretnutí je spoločne pripraviť kvalitnú participáciu a kultivovať spoluprácu úradníkov samosprávy s obyvateľmi. Na stretnutia boli prizvaní nielen zástupcovia relevantných oddelení úradu a poslanci mestského zastupiteľstva, ale aj

aktívni obyvatelia, ktorí sa v procese revitalizácie parku dlhodobo angažujú, čím sa prirodzene začína vytvárať podporná pracovná skupina. Plánovanie participácie a stretávanie sa vznikajúcej pracovnej skupiny bude pokračovať aj v najbližšom období. Nasledovať budú aktivity a stretnutia s verejnosťou a relevantnými odborníkmi. Do procesu plánovania a podpory realizácie participatívneho procesu k projektu revitalizácie parku sa môže zapojiť ktokoľvek. V prípade záujmu nám môžete napísať na e-mailovú adresu: mestskypark@banskabystrica.sk.

Tvorba integrovanej územnej stratégie mesta

Od januára 2022 bude samospráva uplatňovať nástroj otvoreného vládnutia na lokálnej úrovni aj pri príprave strategických a rozvojových dokumentov. Obyvatelia Banskej Bystrice a 18 okolitých obcí tak budú môcť prispieť svojimi názormi ako tvoriť prosperujúcu a zdravú budúcnosť nášho mesta a jeho okolia. V tomto roku bude príležitosť pre zapojenie verejnosti do rozvojových aktivít pri tvorbe tejto dôležitej stratégie udržateľného rozvoja. Následne sa plánuje využiť nástroj otvoreného vládnutia aj pri príprave Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Banská Bystrica. Na tento účel v súčasnosti mesto iniciuje vytvorenie tematických pracovných skupín s možnosťou zapojenia širšej verejnosti. Informácie o Integrovanej územnej stratégii funkčnej oblasti Banskej Bystrice, ako aj o možnostiach zapojenia sa do tvorby tejto stratégie budeme postupne uverejňovať na webe mesta v rámci sekcie „Otvorená samospráva“.

Okrúhly stôl pre otvorené vládnutie

Aj tak by sa dala nazvať platforma pre otvorené vládnutie. Je ďalšou novinkou, ktorú Iniciatíva pre otvorené vládnutie prináša. Vznikla ako základňa transparentnej spolupráce mesta a obyvateľov pri tvorbe akčného plánu. V súčasnosti predstavuje platforma priestor, pomyselný okrúhly stôl, za ktorým sa aktuálne stretávajú aktívni ľudia, poslanci a zamestnanci mestského úradu. Okrúhly stôl je aj metaforou k otvorenosti a rovnosti, ktorú tento (momentálne online) priestor ponúka. Služiť má na hosťovanie živých tém, ako je mestský park, či udržateľný mestský rozvoj. Prijmite pozvanie prisadnúť si za „okrúhly stôl“ a buďte súčasťou otvorenej diskusie Banskobystričanov a samosprávy o témach, pri ktorých by verejnosť nemala chýbať. Či už sa chcete zapojiť aktívne alebo len zostať v obraze, všetky potrebné informácie nájdete na FB stránke – Iniciatíva pre lokálne otvorené vládnutie v Banskej Bystrici, ako aj na webe mesta v sekcii „Otvorená samospráva“.

Soňa Kariková, koordinátorka pre participáciu a otvorené vládnutie, MsÚ BB

Záchrana Medeného hámra

V roku 1495 Ján Thurzo spolu s Jakubom Fuggerom založili Thurzovsko-Fuggerovskú obchodnú spoločnosť Ungarischer Handel, ktorej základom sa stal Banskobystrický mediarsky podnik Neusohler Kupferhandel. Sídliť v meste pod Urpínom a tvorili ho bane, huty a hámor. Po roku 1496 bola pôvodná taviaca huta pri potoku Bystrica prebudovaná na výrobný areál Medený hámor, ktorý na území Slovenska fungoval nepretržite 500 rokov. Najväčší celosvetový rozmer dosiahol v rokoch 1495 – 1546, keď sa meď z Banskej Bystrice a Ľubietovej vyvážala do celého sveta a predávala sa na najvýznamnejších európskych trhoch. Pamiatku nášho mesta čaká druhá šanca. Mestské zastupiteľstvo odobril kúpu jej najstarších častí.

Medený hámor ako sídlo významného metalurgického podniku na spracovanie medi bude po rekonštrukcii historická pýcha nášho mesta. Druhý najstarší veľkovýrobný podnik na území Slovenska fungoval až do roku 1991. Mestské zastupiteľstvo v snahe zachrániť významnú technickú pamiatku rozhodlo o odkúpení jej dvoch objektov do majetku mesta za 250 tisíc eur vrátane prístupovej cesty. „Do vlastníctva sme získali dva najvzácnejšie a najstaršie objekty – dielne a hiarty, ktoré sú neodmysliteľne späté s medenou tradíciou Banskej Bystrice. Zároveň budeme vyvíjať aktivity smerujúce k záchrane ďalších objektov v tomto vzácnom historickom areáli. Za rovnako dôležitý považujem aj fakt, že sa nám v júli minulého roka spolu s Občianskym združením ZA! Medený hámor podarilo osloviť verejnosť a spustiť participatívny proces. Na jeho realizácii pracoval skúsený kolektív Spolka, ktorý sa venuje oblastiam architektúry a sociológie. Výsledky participácie v podobe názorov verejnosti majú pre nás kľúčový význam,“ poznamenal primátor Ján Nosko. Zástupcovia verejného sektora, kultúry, akademickej či občianskej sféry vyzdvihli potrebu vytvorenia kultúrno-spoločenského centra. To by malo zároveň vzdelávať v histórii a vytvárať priestor pre tvorbu inovácií tak ako v minulosti, no tentokrát s dôrazom na ekonomickú či environmentálnu udržateľnosť.

Súbežne s vyhodnocovaním participatívneho procesu zameraného na to, čo by mal priestor historickej pamiatky pripomínajúcej medenú slávu Banskej Bystrice v budúcnosti obsahovať, začína samospráva vyvíjať aktivity na hľadanie zdrojov potrebných na sanáciu objektov. Celkové výdavky projektu „Medený hámor – prvé kroky záchrany a osvetu“ dosiahli viac ako 32 tisíc eur. V projekte sa počíta so zameraním budov a okolia objektov, zhotovením 3D vizualizácií a realizáciou architektonicko-historického výskumu budov areálu Medeného hámra. Mesto sa pokúsi na obnovu využiť aj iné zdroje. „Celý objekt má potenciál stať sa živou, multifunkčnou, novou mestskou štvrťou. Naše občianske združenie je ochotné naďalej pomáhať a snažiť sa artikulovať hlas verejnosti,“ tvrdí Juraj Havlík, štatutár Občianskeho združenia ZA! Medený hámor. V záujme samosprávy je oživiť banícku históriu mesta, čoho dôkazom je aj interaktívna banícka expozícia, ktorá

Foto: M. J. BB

sa pripravuje v mestskom hrade Barbakan. Sprístupnená má byť v najbližšom období. Obyvateľov i návštevníkov by mala informovať o význame tejto historickej pamiatky. Celý proces záchrany Medeného hámra sa deje v súčinnosti s krajským pamiatkovým úradom, ktorý stanovil podmienku realizovať

pamiatkový výskum. Ambíciou samosprávy je komunikovať i s ďalšími vlastníckymi objektami areálu. „To, aký bude ďalší postup záleží od toho, ako dopadne pamiatkový a archeologický výskum. Dovtedy sa budeme usilovať spraviť všetko preto, aby nedochádzalo k devastácii objektu a budeme využívať na to všetky dostupné fondy. Zároveň sa budeme snažiť o sieťovanie banských pamiatok tu v okolí, ale aj celom mestskom kontexte, čo sa týka medi, lebo to je veľmi dôležité,“ hovorí Stanislav Mičev, predseda pracovnej skupiny Za záchranu Medeného hámra. Najvýznamnejšia technická pamiatka Banskej Bystrice s medzinárodným významom a jedna z posledných stôp našej banskej histórie, má pre rozvoj cestovného ruchu veľký potenciál. Celý areál tvoria štyri chránené objekty – hiarty, dielne, výrobné haly, (laboratória a elektrolyza) a vodný náhon. V čase najväčšieho rozmachu výroby podnik zamestnával dvetisíc ľudí. Za celé pôsobenie vyrobil okolo 97 tisíc ton striebra a 300 tisíc ton medi, ktorá sa vyvážala do Nemecka, Španielska, Holandska, Benátok, ale i do Číny, Indie či Južnej Ameriky.

ada, str

Foto: M. Dubovský

Foto: M. J. BB

Namiesto ohňostroja pomoc pre opustené psy

Pandémia koronavírusu, zbytočný hluk, zápach a škodlivé látky uvoľnené zo zábavnej pyrotechniky, zabezpečenie ochrany najzraniteľnejších skupín obyvateľstva – to sú najčastejšie dôvody, pre ktoré mestá a obce na Slovensku upustili na prelome rokov od organizovania ohňostrojev. Banská Bystrica nebola výnimkou.

Foto: MŠÚ BB

Rozhodnutie samospráv víta aj Únia miest na Slovensku. Väčšina jej členov k tomuto kroku pristúpila v roku 2019. „Nemalé peniaze, ktoré mestá a obce minú na pár minútový ohňostrojový rozmar, je možné investovať do zmysluplnejších aktivít, najmä v období súčasných kríz. Rovnako dôležitá je aj ohľaduplnosť voči životu a zdraviu zraniteľných skupín ľudí, domácich a divokých zvierat a ochrane životného prostredia, čo nevyhnutne potrebuje zmenu nášho správania sa,“ poznamenala Jana Červenáková, výkonná viceprezidentka Únie miest na Slovensku. Peniaze, ktoré boli doteraz rozpočtované pre účel organizovania ohňostrojov mestá presunuli do iných oblastí, ako napr. útulky pre zvieratá, dobročinné aktivity, humanitárne zbierky.

Financie pre karanténnu stanicu

Organizovanie silvestrovských či novoročných osláv už druhý rok po sebe ovplyvnila v Banskej Bystrici pandémia koronavírusu. Ohňostroj sa ani na prelome rokov

2021/2022 v našom meste neuskutočnil. Sumu 5 tisíc eur, ktorá bola pôvodne na tento účel vyčlenená, sa samospráva rozhodla venovať Karanténnej stanici pre spoločenské zvieratá mesta Banská Bystrica so sídlom vo Zvolene. Financie budú použité na opravu oporného múru v zadnej časti voliér v sekcii „B“ a na dofinancovanie jej kompletného zastrešenia. V období pandémie funguje stanica v bežnom režime starostlivosti o zvieratá, ale bez možnosti exkurzií a venčenia zo strany návštevníkov a verejnosti. „Vzhľadom na pandemické opatrenia nie je možné bežne prísť do zariadenia pozrieť si zvieratá. Adopcia je možná len po predchádzajúcej telefonickému komunikácii s pracovníčkami karanténnej stanice. Ľudia nám pomáhajú tým, že nosia do zariadenia nepotrebný materiál, ako sú staršie deky, plachty, osušky, krmivo, samozrejme len po telefonickom dohovore a dodržaní odstupov,“ konštatuje Andrej Huťka, správca karanténnej stanice. Pandémia koronavírusu podľa jeho slov nemá priamy dosah na počet odchytých a umiestnených spoločenských zvierat. „Je to skôr o tom, že ich majitelia majú povinnosť čipovať svoje zvieratá, čo uľahčuje proces kontaktovania majiteľa pokiaľ sa jedná o odbehnuté zviera. Pri vyhodených, resp. nechcených zvieratách to samozrejme neplatí, tie nie sú zámerne

označené čipom, ani inou identifikáciou,“ poznamenal Huťka. Mesto na chod karanténnej stanice, ktorá má kapacitu pre 60 zvierat, prispieva ročne sumou vo výške 40 tisíc eur.

Pomôcť môže ktokoľvek

Každý, kto má záujem môže karanténnej stanici darovať veci pre psíky, ako vôdzky, obojky, náhubky, hračky, misky, krmivo, peľachy. Po uvoľnení pandemických opatrení je vítané venčenie psov, ako aj pomoc pri dočasných opaterách. „Ak uvažujete nad kúpou štvornohého miláčika, poriadne si vopred premyslite, či máte dostatok voľného času pre svojho psíka, či mu dokážete zabezpečiť aspoň základný výcvik poslušnosti, a či máte dostatok financií na krmivo a veterinárnu starostlivosť. V neposlednom rade si dobre rozmyslite, na aký účel chcete alebo potrebujete psa. Podľa toho je možné efektívne vybrať vhodné plemeno s primeranými povahovými vlastnosťami tak, aby zviera nebolo záťažou, ale radosťou pre nového majiteľa,“ konštatuje Andrej Huťka. Pokiaľ máte záujem kúpiť si psíka, skúste sa po štvornohom miláčikovi poobzerať najskôr v karanténnej stanici. Okrem toho, že mu dáte druhú šancu, adoptované zvieračko vám to niekoľkonásobne vynahradí svojou láskou a oddanosťou.

str

Poznáme podnety a požiadavky obyvateľov z projektu Zelené sídliská (zelené oázy)

Petangové ihrisko, dažďová či motýlia záhrada, zelené strechy, komunitná knižnica i stanica na umývanie bicyklov. Aj toto sú nápady obyvateľov Banskej Bystrice, ktoré navrhli počas dvoch kôl verejných stretnutí. V súčasnosti sa realizuje rozhodovací proces o forme obstarania projektových dokumentácií. Nasledovať budú konzultácie a naplánované je aj tretie kolo verejných diskusií s obyvateľmi mesta.

Samospráva zapojila do plánovania odbornú i laickú verejnosť, ako aj kľúčových aktérov s cieľom vytvoriť priestor na diskusiu, hľadať spoločné riešenia a ponúknuť podklady vychádzajúce z potrieb obyvateľov pre rozhodovací proces a projektovú prípravu revitalizácie daných vnútroblokov. „Som rád, že v rámci otvoreného vládnutia a participácie, ku ktorým sa hlásime, je práca s obyvateľmi nášho mesta prínosná. Momentálne prebiehajú konzultácie s výborom pre súťaž a verejné obstarávanie Slovenskej komory architektov. Čaká nás ešte dlhá cesta, ale verím, že vďaka trepezlivej spolupráci odborníkov,

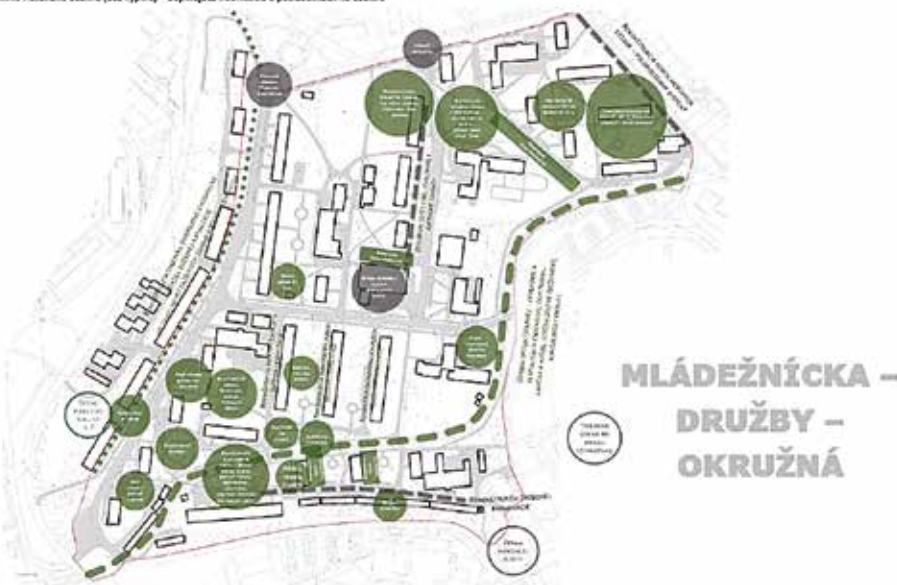
odborných útvarov a obyvateľov, sa nám podarí čo najskôr začať s realizáciou,“ hovorí primátor Ján Nosko. Lokálny program predstavuje zhrnutie potrieb a podnetov obyvateľov z verejných diskusií vo forme grafickej schémy na mapovom podklade s textovým vyhodnotením. Je spracovaný pre každú lokalitu samostatne. Zlepšiť údržbu zelene, zabezpečiť nádoby na starý textil, navrhnuť výsadbu domácich drevín, zrekonštruovať verejné osvetlenie či zvýšiť bezpečnosť v priestore. Aj toto sú požiadavky ľudí, o ktorých budú rozhodovať kompetentné útvary. Pripravený dokument bude podkladom pre ďalšiu pro-

jektovú prípravu. „Z diskusií vyplynuli jednoznačné požiadavky na riešenie konkrétneho priestoru, ktoré sú premietnuté v grafickej schéme a zhrnuté v texte pod názvom Požiadavky na projektanta. Základnou požiadavkou pre spracovanie projektu je v každom prípade prítomnosť krajinného architekta v riešiteľskom tíme. Projekty budú zamerané hlavne na kvalitné riešenia zelene a prírodných prvkov v danej lokalite, ale aj v rámci širších súvislostí tvorby zelenej kostry mesta,“ hovorí Zuzana Gombalová z Oddelenia územného plánovania a architekta mesta. Možnosti riešenia a realizácie ostatných pod-

Lokalitný program / grafická schéma na mapovom podklade:

zelaný prvky – rieši architekt
 sivé prvky – strategická sieť, s ktorou architekt počíta do budúcnosti, ale sám ju nerieši a nenavrháva
 prvky rišeneho domu (bez výkresu) – dopĺňajúca informácia o poľných podmienkach na dom

Zdroj: Mú BB

netov zhrnutých v lokalitných programoch budú známe po konzultáciách s odborníkmi, s kompetentnými odbormi mestského úradu, s externými organizáciami a vedením mesta. Stanú sa súčasťou výsledného dokumentu Lokalitný program – časť Konzultácie, ktorý bude poskytnutý spracovateľskému kolektívu. „Prostredníctvom miestnych lídrov a online formátu pripomienkového procesu chceme získať spätnú väzbu k výslednej podobe lokalitného programu od obyvateľov v daných sídliskách. Zároveň plánujeme vo fáze štúdie projekty predstaviť obyvateľom v treťom kole verejných stretnutí,“ dopĺňa Soňa Kariková, koordinátorka pre participáciu a otvorené vládnutie MsÚ. V spolupráci s externými odborníkmi sa bude pripravovať v poradí tretia Brožúra Zelené sídliská. Organizovať by sa mali aj workshopy s cieľom priblížiť odborné témy a poskytnúť praktické návody pre podporu zapojenia verejnosti pri realizácii zelených opatrení.

ada

Prikrmovanie operencov počas zimy

V chladnom období je ten správny čas, kedy naplníme vtáčie krmidlá rôznymi semenkami, lojom a ovocím. V zimných mesiacoch sa u nás zdržujú desiatky druhov operencov, ktoré potrebujú našu pomoc. Potraviny, ktoré konzumujú ľudia, ale nie sú pre nich dobré, skôr im môžu uškodiť. Chybou je dávať vtákom kožu z údenej slaniny, ktorá na prikrmovanie nie je vhodná. Nedávame ani nič korené, sladké, slané, pražené, údené či pečivo.

Do krmidla dávame prírodné semená, oriešky, ovocie či zeleninu. Použiť môžeme aj energetické krmivo vo forme loja, vareného mäsa alebo tukových zmesí z bravčovej masť so semenkami. „Ideálnym krmivom sú slnečnicové semená, ktorými neohrdne ani jeden návštevník krmidla. Najčastejšie na nich hodujú sýkorky, stehlíky, brhlíky, glezgy či ďateľ. Zimujúce červienky, rôzne druhy drozdov, ale aj chochláče severské obľubujú ovocie, ako jablká a plody jarabiny. Ďateľ, sojky, straky či sýkorky s obľubou konzumujú aj tukové krmiviny. Ideálny je loj. Požiť môžeme aj tukové zmesi, ktoré sú dostupné aj s prímiesou semienok v obchodoch. Ak sa rozhodnete prikrmovať vodné vtáky, zabudnite na pečivo, ktoré môže spôsobiť nielen tráviace ťažkosti, ale aj úhyn. Vodné vtáky, ako sú labute, kačice, čajky prikrmujte radšej obilím či kukuricou. Použiť môžete aj varenú ryžu, listovú zeleninu, mrkvu a zemiaky,“ informoval redakciu Radničných novín Ján Gúgh zo Slovenskej ornitologickej spoločnosti/BirdLife Slovensko.

Správne umiestnenie krmidla

Ak bývate v rodinnom dome so záhradou máte jednoduchú úlohu – bezpečne umiestniť krmidlo na priestranom mieste, odkiaľ majú vtáky dostatočný rozhľad a aj čas na únik pred predátorom. Nedávajte ho do blízkosti presklených plôch, do ktorých môžu vtáky pri preletoch narážať. Súčasne ho umiestnite

tak, aby sa k nemu nedostala mačka. V mestskom prostredí je vhodné umiestniť krmidlo na také miesto, kde rušný vtáčí život nebude vadiť ostatným obyvateľom sídliska. Existuje mnoho výrobkov, ktoré môžete zavesiť, pripnúť na okno či balkónové zábradlie. Na sídliskách v mestách čoraz častejšie vidieť porozkladané rôzne krmidlá, ktoré obyvatelia spoločne sledujú a dopĺňajú semenkami či ovocím. Treba ale počítať s tým, že jeho návštevníci spravia v okolí aj neporiadok. Preto je vhodnejšie umiestniť ho na miesto, kde tieto drobné sprievodné javy nebudú nikoho dráždiť.

Rarita nielen na Slovensku

Asi najviac krmidiel a vtáčích búdok na jeden štvorcový meter majú v obci Liptovské Revúce. Prírodovedec Miroslav Saniga má v záhrade rodičovského domu už niekoľko rokov vytvorenú „Rozprávkovú vtáčiu záhradku“, ktorú tvorí 60 veľkých samorastových krmidiel, 250 vtáčích búdok na spanie a hniezdenie, ako aj 60 bilbordov, na ktorých sú nakreslené alebo nafotené operence. Záhrada poskytuje vtákom počas celého roka „full servis“ v podobe plnej penzie a ubytovania v najluxusnejších búdkach. Ročne skonzumujú neuveriteľných 1 000 kilogramov slnečnice. „Jednu zimu bola v „Rozprávkovej vtáčej záhradke“ odchytaná sýkorka veľká až z Fínska. Ďalšie zimné obdobie trávila v tomto malebnom prírodnom zátiší sýkor-

Stehlík obyčajný

ka belasá, ktorá sa vyliahla v Slovinsku! Títo operení poslovia určite odovzdajú informáciu o exkluzívnych službách vo „Vtáčom raji“ pod Čiernym kameňom svojim spoludruhovi na hniezdiskách, a v ďalších rokoch bude vzácnych hostí zo severu pribúdať a pribúdať. Veď ktorý operenec by odmietol „all inclusive“ s plnou penziou a komfortným ubytovaním v päťhviezdičkových vtáčích „privátoch“. Bez zveličovania možno povedať, že v „Rozprávkovej vtáčej záhradke“ je najvyššia hustota tak vtáčích krmidiel, ako aj búdok na jeden ár na celej Zemi. A to je údaj hodný vari aj zápisu do Guinnessovej knihy rekordov,“ konštatuje Miroslav Saniga. Operení hodovníci poznajú svojho hostiteľa a dôverujú mu až natoľko, že si slnečnicové semenka priletia vziať priamo z jeho ruky, čo je prejav najvyššej možnej dôvery. Krajšiu odmenu si milovník prírody a chovateľ vtákov pravdepodobne už nemôže ani želať.

str

Voda - miazga života na zemi, ale aj prírodný živel

Prvé písomné zmienky o rieke Hron pochádzajú z roku 166. V priebehu času mala rôzne názvy – Gron, Garam, Granova, Gronium. Jej meno bolo pravdepodobne odvodené zo staronemeckého pomenovania „Gran Ahva“, čo znamená „voda, pretekajúca smrekovým porastom“. Prameň Hrona vyviera pod majestátnym vrcholom Kráľovej hole. Ide o druhú najdlhšiu rieku na Slovensku, dosahuje dĺžku 298 kilometrov a vlieva sa do Dunaja. Cisár Marcus Aurelius napísal okolo roku 168 jeden zo svojich filozofických spisov „Hovory k sebe“ práve pri jej brehoch.

Nakoľko každý živý organizmus prirodzene potrebuje mať blízko dostupný zdroj vody, aj ľudia zakladali svoje obydli v blízkosti vodných tokov, riek a jazier. Naše mesto vzniklo na sútoku dvoch vodných tokov – rieky Hron a potoka Bystrica. Vyše 500 rokov bolo mestom vody a vodnej energie, popretkávané vodnými kanálmi, ktoré poháňali mnohé zariadenia. Voda sa stala kľúčovou aj pre úspech v mohutnom rozvoji hlbínnej ťažby v baniach v okolí mesta. Veľkú zásluhu na využití jej energie mala práve Thurzovsko-Fuggerovská spoločnosť, ktorá takto efektívne a pomerne jednoducho, dokázala využiť dostupné zdroje vody pri naplňaní svojich banských cieľov.

Zázrak menom vodovod

Obyvateľstvo v dávnej minulosti produkovalo veľké množstvo odpadu, čo malo za následok vznik rôznych infekčných ochorení, znečistenie riek a potokov. Aj banskobystrická mestská rada sa musela vysporiadať s takýmto problémom, a preto začala uvažovať nad vybudovaním vodovodu. Na rôznych miestach na území mesta bolo rozmiestnených deväť drevených zásobníkov na vodu, ktorá sa privádzala od prameňa spod Panského dielu, sásovským kanálom. Neskôr bol vybudovaný kanál, ktorý ju privádzal z Kostiviarskej. Sásovský akvadukt fungujúci na princípe gravitácie, bol najstarším vodovodom na území Banskej Bystrice. Potrubia vtedy tvorili vydlabané kmene stromov. Novšie boli zhotovené z vŕtaných drevených rúr, pospájaných železnou obručou. Na ich výrobu sa používalo drevo z červeného smreka. Drevené potrubia nahradili kovové rúry až v priebehu 19. storočia. Dopyt po pitnej vode významne vzrástol, keď začali v meste variť pivo. To bolo oveľa lacnejšie ako víno, preto prudko rástla jeho spotreba, a tým aj spotreba čistej vody, ktorá bola základom výrobného procesu pri varení zlatého moku. Jej zvýšená spotreba si vyžiadala ďalší vodný zdroj, a tak bol hlavný vo-

dovod napojený na pramene z Vlčej doliny. Koncom 16. storočia malo mesto zavedené už vodovodné prípojky do všetkých existujúcich ulíc.

Živel, časom skrotený

Mohutná rieka bola dôležitou obchodnou a spojovacou cestou, no často zmietala zo svojej blízkosti všetko, na čo dosiahla. Ničivé povodne sú zaznamenané v rokoch 1784, 1813, 1853 a naposledy v roku 1974, kedy prietok Hrona dosiahol v Banskej Bystrici až 560 kubických metrov za sekundu, čím rieka pokorila hranicu tisícročnej vody. Tá sa vliala do viac ako 4 500 domov. Zaplavila vyše 80 kilometrov ciest a 30 kilometrov železničných tratí. Zaliala okolo 64 tisíc hektárov územia. Koryto rieky sa viackrát upravovalo a vystavali sa mnohé vodné stavby. Postavené boli Horné hrable na zachytávanie polenového i dlhého dreva, neskôr pribudli aj Dolné hrable, protipovodňová bariéra, Koháryho kanál, ktorý umožňoval súvislý prieplyv plŕí. V priebehu rokov prešlo postupne úpravami takmer celé koryto rieky. Najvýraznejšia regulácia na území mesta sa uskutočnila v 50. rokoch. Koryto rieky sa posunulo, čím vznikol park pod pamätníkom, rieka bola odsunutá viac pod úpätie Urpína. Takto sa pôvodné koryto skrátilo. Zanikol aj Nádejovský ostrov, na ktorom boli v roku 1905 vybudované parné kúpele. V súčasnosti je Hron populárny u vodákov – patrí medzi obľúbené splavované rieky. Po jej toku sa viete na lodi presúvať až neuveriteľných 271 kilometrov.

Nielen Hron, ale aj nádrže, rybníky a jazerá

Ešte v polovici 19. storočia existovala vodná nádrž pod evanjelickým cintorínom, ktorá zásobovala hlavne Medený hámor. Niekoľko vodných nádrží a rybníkov bolo vytvorených na Starohorskom potoku pri Motýčkách. Rybníkom bola aj vodná priekopa, ktorá lemovala hradby okolo mestského hradu. Ďalší rybník, ktorý dokonca poznáme aj dnes, vybudovali na Podrybe. Dodnes je miestom relaxu a od dychu Banskobystričanov.

Parné a vaňové kúpele

Najstaršie jazero, ktoré sa spája s prvým bystrickým richtárom Ondrejom bolo jazero Gezerna. Ďalšie sa nachádzalo v parku pri Radvanskom kaštieli. V blízkosti Šachtíček nájdeme malé jazierko, ktoré využívajú otužilci v zimnom období.

Tam, kde sa liečili neduhy a „boliestky“

Kúpele a liečivé účinky rôznych druhov vody boli známe odpradávna. Prvé kúpele boli na území mesta zriadené už v 14. storočí v budove, kde dnes sídli štátny podnik Lesy SR. Neskôr sa presunuli do Lazovnej ulice, ktorá dostala podľa kúpeľov aj názov. Plnili funkciu akýchsi verejne dostupných „kúpeľní“ – v domácnostiach totiž klasické kúpeľne ešte veľmi dlho nepoznali. Obyvatelia sa tak mohli postarať o svoje zdravie a hygienu v mestských kúpeľoch. Účinky liečivej vody boli vyhľadávané. Čoskoro vznikli aj ďalšie kúpele pri minerálnych prameňoch na Štiavnickách, nad mestským parkom, a tiež v Kráľovej. Svoje kúpele prevádzkovali aj cirkevníci pri Kostole sv. Alžbety. Miestny farár nechal vybudovať verejný kúpeľ na rieke Hron v roku 1534. O niekoľko rokov k nemu pristaval aj jedáleň. Kúpalo sa aj na Vojenskej plavárni Pod rybou, ktorá tu vznikla po zrušení Horných hrablí. Malé parné a vaňové kúpele, ktorých súčasťou bolo dokonca kino, boli zriadené pri malej železničnej stanici. V roku 1931 sa v ich susedstve začala výstavba Sokolskej plavárne pod Urpínom. Kúpalisko, ktoré dnes poznáme ako „plážové“, otvorili po prvýkrát v lete 1957. Bol tu 50 metrový bazén napúšťaný vodou z Tajovského potoka. Dnes je tento bazén známy ako „minerálka“, keďže je naplňovaný prameňom z blízkeho medokýša.

Turistické informačné centrum

Kristián Andrej Zipser (1783 - 1864)

Bol mineralóg, geológ, prírodovedec, pedagóg, entomológ, zberateľ, cestovateľ a organizátor vedeckého života. Autor prvej topografickej mineralógie Uhorska, etnografickej monografie Zvolenskej a Tekovskej stolice.

Foto: archív Stredoslovenského múzeum

Portrét K. A. Zipsera

Zipserova mladosť

Kristián Andrej Zipser sa narodil 25. novembra 1783 v Rábe (dnes Győr, Maďarsko), počas otcovej kariéry, ktorý tam pôsobil ako dôstojník v uhorskej armáde. Starý otec bol vážený občan a lekárnik v kráľovskom meste Ľubietová. Zipserovci boli vzdelaná nemecká rodina, v Ľubietovej žilo niekoľko jej generácií. Kristián získal základné vzdelanie v Pezinku a v Banskej Bystrici, v štúdiu pokračoval na evanjelických lýceách. V Bratislave študoval filozofiu a evanjelickú teológiu. Kňazom sa nestal, chcel pokračovať v štúdiu prírodných vied na niektorej významnej univerzite v Nemecku. Pre nedostatok financií na štúdium, prijal v roku 1803 miesto učiteľského adjunkta na evanjelickej škole v Brne, kde pôsobil v tom čase aj významný nemecký pedagóg a uznávaný odborník v prírodných vedách a mineralógii Christján Karl André (1763 – 1831). Po bitke troch cisárov pri Slavkove bola škola v roku 1805 zatvorená, a tak si Kristián Zipser na živobytie zarábala ako účtovník v brnianskej Schäferovej továrni na súkno. Po smrti otca (1809) sa vrátil do B. Bystrice, kde pôsobil až do konca svojho života. V meste učil na dievčenskej škole. Vo svojom dome založil a spolu s manželkou viedol až do roku 1859 dievčenský ústav. V škole kládol dôraz na prírodné vedy. K jeho študentkám patrila aj Mária Pischlová, slávna Marína Andreja Sládkoviča.

Cesty po území dnešného Slovenska

Počas pôsobenia v B. Bystrici sa K. A. Zipser zaslúžil o plnohodnotný mineralogický výskum a dosiahol významné vedecké úspechy aj uznania. Zozbieral množstvo minerá-

lov, dopĺňal mineralogické zbierky a získal si významné renomé doma aj vo svete. Jeho súkromnú zbierku si v roku 1821 prezrelo arciknieža František Karol, o rok neskôr uhorský palatín a arciknieža Jozef s manželkou, arcikňažnou Máriou Dorotheou. Dôkazom ich návštevy v B. Bystrici je pamätná tabuľa, ktorú Zipser osadil na južnej strane domu na dnešnej Hornej Striebornej ulici, kde býval. K zaujímavým publicistickým aktivitám patria dva dobové bedekre – sprievodcovia po okolí Banskej Bystrice, resp. Zvolenskej župy. Vydal ich v roku 1842 v nemčine a maďarčine pri príležitosti III. zjazdu uhorských lekárov a prírodovedcov v B. Bystrici.

Mineralogická spoločnosť a iné aktivity

V Zipserovom živote dominovala vedecká činnosť, zásluhou ktorej založil v roku 1811 v Banskej Štiavnici Jozef Jónás (1787 – 1821) Mineralogickú spoločnosť, druhú najstaršiu na svete, na ktorú nadväzuje dnes Slovenská mineralogická spoločnosť. Zipser bol jeden z najaktívnejších členov Spoločnosti mineralógov v prvej polovici 19. storočia. S jeho pomocou vznikla aj Uhorská geologická spoločnosť (1850). Spracoval historicky prvú mineralogicko-topografickú príručku Uhorska, doplnenú vlastnými údajmi z mineralogických ciest po Slovensku a v zahraničí. Na zhromaždení Spoločnosti uhorských lekárov a prírodovedcov v B. Bystrici 4. – 8. augusta 1842 referoval o geologických pomeroch Zvolenskej župy. Popri mineralógii sa venoval aj numizmatike, etnograficky spracoval monografie Zvolenskej a Turčianskej stolice. Zaujímal sa aj o paleontológiu, archeológiu a históriu. Bol aktívny aj vo verejnom živote v našom meste. Publikáčnou a popularizačnou formou približoval prírodné bohatstvo Uhorska, zvlášť Slovenska. Bol členom vyše 60 vedeckých spoločností, akadémií a múzeí. Takmer všetky krajiny Európy aj Severnej Ameriky zásoboval nerastmi z Uhorska. Jeho výnimočnosť ocenili mnohí vtedajší panovníci a osobnosti.

Priateľstvo s Goethem

Zo zachovanej korešpondencie vieme, že o mineralógii si písal s nemeckým prírodovedcom Alexandrom von Humboldtom. Komunikoval aj s francúzskym mineralógom Francoisom Beudantom. V kontakte bol aj s básnikom,

dramatikom, humanistom, vedcom a mysliteľom Johannom Wolfgangom von Goethem. Keď po ťažkej chorobe básnik v roku 1823 vyzdravel, Zipser mu na znak šťastia ponúkol aj niekoľko minerálov zo svojej zbierky. O dva roky neskôr sa z listu 1. decembra 1825 dozvedáme, že Zipser túžil po Goetheho pamätnej medaile, keď mu píše: „Pretože zbieram všetko, čo má nejaký historický podklad, je mojím želaním obstaráť si aj pamätnú mincu, ktorou si ráčila uctiť Vaša Exceľencia jej kráľovskú výsosť pani veľkovoľvodkyňu [...], preto sa osmelujem opýtať sa Vašej Exceľencie ako tvorcu tohto umeleckého kusu, ako by som mohol svoje želanie uspokojiť a získať jeden strieborný exemplár.“

Entomologické aktivity a zberateľská vášeň

V roku 1827 spracoval a vydal príručku Der Badegast zu Sliatsch in Nieder Ungarn. V prvej kapitole venoval priestor rozsiahlemu popisu prírodných pomeroch kúpeľov Sliač, ako aj niektorým zaujímavým údajom o motýľoch. Práve motýle sú z hľadiska entomologického významné. V práci je uvedený zoznam asi 20 druhov, ktoré objavil v okolí Sliača. V jeho zberateľskej vášni dominovali minerály. Zbierku, ktorú vlastnil mala vyše 12 tisíc kusov a poznali ju odborníci z Brazílie, Portugalska, Kolumbie, Španielska, Francúzska, Ruska, Anglicka, Talianska, Nemecka. Zbierka ale zhorela pri požiari Zipserovho domu v roku 1846.

Ocenenia výnimočnej osobnosti

K. A. Zipser sa vypracoval na medzinárodne uznávanú osobnosť. Svedčí o tom množstvo diplomov, čestných uznaní, doktorátov, členstiev vo vedeckých spoločnostiach, rôznych zahraničných rádov a vyznamenaní. Získal ich nielen od vedeckej obce, ale aj od najvyšších predstaviteľov vtedajšej Európy. V roku 1862 dostal za zásluhy Cisársky zlatý kríž s korunou. Ocenili ho vedecké spoločnosti a univerzity v Jene, Hannau, Moskve, Brne, Marburgu, Drážďanoch, Stuttgarte, Petrohrade, Varšave, Berne, St. Gallene, Altenburgu, Erlangene, Padove, Plzni, Mainzi, Jassy, Wiesbadene, Mannheime, Regensburgu, Potsdame, Aténach, Laibachu, Odese, Halle, Innsbrucku, Bonne. Čestné diplomy mu udelili múzeá a vedecké spoločnosti v Paríži, Ríme, Turíne, Breslau, Halle, Berlíne, Pešti. Po smrti manželky v roku 1859 začal chorľavieť. O päť rokov Kristián Andrej Zipser 20. februára 1864 zomrel. Pochovaný je na Evanjelickom cintoríne v Banskej Bystrici, kde mu v roku 1865 nechala Uhorská učená spoločnosť lekárov a prírodovedcov postaviť pomník zo sivej mauthausenskej žuly.

F. Glocko, Stredoslovenské múzeum

Tohtoročná Banskobystrická latka aj so striebornou olympijskou medailistkou

Organizátori najprestížnejšieho halového atletického podujatia na Slovensku pripravujú už 28. ročník, ktorý sa uskutoční v utorok 15. februára. Banskobystrická latka, halový výškarsky míting s hudbou, potvrdzuje v posledných rokoch v tomto segmente podujatí pozíciu číslo jeden vo svete. V roku 2022 bude súčasťou striebornej kategórie Svetovej halovej tour. V bohatej histórii podujatia, ktorá sa začala písať v roku 1993, chýbal doteraz medzi zúčastnenými jediný kontinent – Oceánia. Všetko nasvedčuje tomu, že sa to v tomto roku podarí doplniť. Štart potvrdili dokonca až dve Austrálčanky. Prvou je 24-ročná Nicola McDermottová, má striebro z OH v Tokiu,

Foto: P. Uhrin

Minuloročná víťazka BBL a rekordérka podujatia

a práve v olympijskom finále zlepšila austrálsky rekord na 202 cm. Na konte má aj ďalšie štyri dvojmetrové výkony v kariére. Len o rok staršia je Eleanor Pattersonová, ktorá má na

konte 199 cm, bola predchodkyňou McDermottovej na listine národných rekordérov. V olympijskom finále skončila piata. Mužská súťaž sa môže tešiť na víťaza z roku 2020 a druhého v roku 2021 Kubáncu Luisa Zayas. Jeho dva najlepšie výkony kariéry sú práve z haly Dukly na Štiavnickách – 233 a 231 cm. Premiéru na BBL bude mať olympijský finalista z USA Shelby McEwen s osobným maximom 233 cm z tohto roku. Možnosť sledovať preteky naživo v hale na Štiavnickách bude závisieť od aktuálne platných protipandemických opatrení. Z oboch súťaží bude odvyšielaný aj priamy televízny prenos.

A. Juck, manažér podujatia

VŠC Dukla Banská Bystrica má za sebou úspešný rok

Športovci banskobystrickej Dukly vlani zozbierali rekordných 57 medailí. Najvýraznejšie úspechy na medzinárodnej scéne prezentovala Petra Vlhová. Okrem historického zisku veľkého krištáľového glóbusu, pridala do svojej zbierky dve strieborné medaily z Majstrovstiev sveta v alpskom lyžovaní v Cortine d'Ampezzo. Na konte má tiež šesť triumfov v disciplínach svetového pohára. Vrcholom športového roka boli pre Duklu odložené Olympijské hry v Tokiu. Spomedzi 41 slovenských olympionikov zastupovalo VŠC Dukla Banská Bystrica až 16 športovcov. Bohatú zbierku medailí z olympiád rozšíril o ďalšie striebro vodnoslalomár Jakub Grigar v disciplíne K1. Vodnoslalomárom sa darilo aj na domácich majstrovstvách sveta v Čunove, kde z divokej vody vylovili dve strieborné a dve bronzové medaily. Svoj už 14. titul európskeho šampióna získal Marián Jung, ktorý

24 rokov reprezentuje Duklu vo vodnom motorizme. Na majstrovstvách sveta v letnom biatlone zase zažiaril Matej Baloga, ktorý v šprinte získal striebro. O výrazný úspech sa postarala aj Monika Chochlíková, ktorá sa stala majsterkou sveta v thajskom boxe. Vo svojej kategórii už dlhodobo potvrdzuje, že patrí medzi najlepšie na svete. V Dukle sa pomaly udomáčuujú aj naturalizovaní zápasníci. Taimuraz Salkazanov získal v nórskom Osle striebro na majstrovstvách sveta v zápasení. Na majstrovstvách Európy vo Varšave sa už tešil z celkového triumfu. Vo Varšave sa zo zlata radoval aj Achsarbek Gulajev. Darilo sa aj cyklistom. Na

etapových pretekoch v Kamerune sa zo žltého dresu pre celkového víťaza tešil Lukáš Kubiš, ktorý je zároveň aj vicemajstrom Slovenska v časovke elite, kde prišiel do cieľa o jeden a pol sekundy pred svojim tímovým kolegom Jánom Andrejom Cullym. Okrem športových

úspechov sa Vojenskému športovému centru podarilo zmodernizovať štadión na Štiavnickách. Modernizáciou prechádzajú aj ďalšie zázemia, aby mali športovci čo najlepšie podmienky na svoju prípravu. V tomto roku oslavuje VŠC Dukla Banská Bystrica 55. výročie vzniku. Veríme, že bude podobne úspešný ako uplynulý rok 2021.

Oddelenie športu, MsÚ BB

Foto: archív VŠC Dukla BB

Monika Chochlíková

Ani pandémie nezastavila športový život v basketbalovom klube

Extraliga sa hrala bez divákov, čo nie je optimálne, ale ženský basketbalový klub je rád, že môže fungovať aspoň v takomto režime. „Úspešne sme potvrdili progres z minulej sezóny a dostali sme sa medzi najlepšie štyri tímy po základnej časti. Do tímu sa postupne zabudovávajú ďalšie mladé talenty z radov našich odchovankýň, čo podčiarkuje našu dlhoročnú filozofiu, s ktorou sa stotožňuje aj nové vedenie klubu,“ hovorí Milan Špiner, manažér BK ŠKP o8 Banská Bystrica. Zlepšené podmienky cítiť na každom kroku a veci, o ktorých dlhé roky len snívali, sú zra-

zu súčasťou organizácie. „To čo nás zdobilo a vďaka čomu sme sa minulý rok stali najúspešnejším seniorským kolektívom mesta Banská Bystrica si musíme nechať v našej DNA - pokora, nezlomnosť a skromnosť. V nadstavbe by sme radi potrápili prvé tri družstvá súťaže a posunuli sa tak znovu

Foto: archív BK ŠKP o8 BB

o krôčik vyššie. Teší nás progres mladých hráčok, ktoré sú už niekoľko sezón pevnou súčasťou družstva. Je vidieť, že basketbalovo stále rastú. Na záver nemôžem nespomenúť aj mládež. Prvá polovica sezóny sa niesla v nádeji, že mládež sa po dvoch pauzovaných sezónach konečne dostane do normálu. Žiaľbohu sa tak nestalo a po odohratí pár zápasov prišla znovu „pandemická stopka“. Postupne sa však uvoľňuje aspoň tréningový proces, čo prináša akú-takú nádej do ďalšej časti sezóny,“ dodáva Milan Špiner.

BK ŠKP o8 Banská Bystrica

Verejné vyhlášky (VV) Stavebného úradu

OVZ-SU 178339/977/2021/KRK

VV: Upovedomenie ostatných účastníkov konania o obsahu podaného odvolania a výzva na vyjadrenie k odvolaniu

Stavebník: BBSK, Nám. SNP 23, 974 01 BB; Stavba: Líniová stavba - „Cesta III/066 34 Kostiviarska – Kynceľová – Sásová, I. etapa“, umiestnená v BB, na pozemkoch v k. ú. Kostiviarska a k. ú. BB; *Vyvesené: 22. 12. 2021*

OVZ-SU 179155/14561/2021/Ra

VV: Oznámenie o pokračovaní územného konania o umiestnení stavby a o upustení od ústneho pojednávania a miestneho zisťovania
Stavebník: TATRA TIMBER, a. s., Jána Chalupku 982/25, 974 01 BB; Stavba: „TRIPLE HOUSES – RODINNÉ DOMY“ (SO 01 – SO 03 rodinné domy, SO 04 spevnené plochy, SO 05 vodovodné prípojky, SO 06 kanalizačné prípojky, SO 07 NN prípojky, SO 08 exteriérové stavebné úpravy a zeleň, na pozemkoch parc. KN -C č. 3692/9, 11, 12, 15, 63, 72, 3691/8, 9 v k. ú. Radvaň v lokalite Suchý vrch – Pod Flosom v BB; *Vyvesené: 21. 12. 2021*

OVZ-SU 176478/30541/2021/Sko

VV: Oznámenie o začatí konania o dodatočnom povolení stavby a upustenie od ústneho pojednávania a miestneho zisťovania
Stavebník: Miroslav Berešík, Terchová 630, 013 16 Terchová; Stavba: „Klimatizačná jednotka“, umiestnená na fasáde bytového domu priliehajúcej k bytu č. 14, Chabanecká 1, na pozemku KN -C č. 1207 v k. ú. Sásová v BB; *Vyvesené: 16. 12. 2021*

OVZ-SU 178667/32095/2021/MM

VV: Územné rozhodnutie
Stavebník: JJ Global, spol. s r. o., Čerešňová 70, BB; Stavba: „Polyfunkčný dom, Lazovná ulica, BB“ na pozemku parc. KN – C č. 2175/8, 2175/1 v k. ú. BB; *Vyvesené: 22. 12. 2021*

OVZ-SU 179451/27243/2021/FUF

VV: Rozhodnutie
Stavebník: Pavol Maslen, Ábelová 34, 985 13 Ábelová, v zastúpení BABELA consulting, s. r. o., Vajano č. 92/1 974 01 BB; Stavba: „Polyfunkčný objekt, BB – Pršíanska terasa, Rubínová ulica“ a spevnené plochy a inžinierske siete, navrhnutá na pozemkoch parcela KN -C č. 3671/107, 3671/273, 3681/771 a 3681/639 v k. ú. Radvaň; *Vyvesené: 27. 12. 2021*

OVZ-SU 180180/34258/2021/FUF

VV: Rozhodnutie; Stavebník: UH Invest, s. r. o., Železničarska 634/9, 974 01 BB; Stavba: „Bytový dom – BB – Uhlisko“ pre stavebné objekty: „SO 101 Bytový dom, SO 102 Prípojka pitnej vody, SO 103 Kanaliz. prípojka, SO 104 Prípojka NN“, na pozemkoch parc. KN -C č. 4602/1, 4602/2, 5617/1, 5617/2, 5617/3 a 4693/15 v k. ú. BB; *Vyvesené: 30. 12. 2021*

V Banskej Bystrici, 03. 01. 2022

Komunitné centrá

KC Fončorda praje všetkým priaznivcom úspešný štart do nového roka. Veríme, že sa čoskoro stretneme osobne, zatiaľ nás môžete sledovať v online priestore na Facebooku alebo Instagrame. Pokiaľ máte konkrétny nápad na aktivitu, prípadne by ste sa chceli stať členmi komunitného centra, neváhajte nás kontaktovať. Tešíme sa na Vás.

KC Fončorda

? Súťaž

V decembrovom čísle Radničných novín ste sa mohli zapojiť do súťaže o jednu z publikácií o Banskej Bystrici. Stačilo nám do redakcie napísať odpoveď na súťažnú otázku: Pred koľkými rokmi bol v našom meste, na dnešnom Námestí SNP, postavený prvý vianočný stromček? Všetci, ktorí ste nám napísali, že to bolo pred 100 rokmi, odpovedali ste správne. Tým z vás, ktorí sa do súťaže zapojili ďakujeme. Víťazkou súťaže sa stáva pani Bullová. Gratulujeme a výhru vám posielame poštou. V súťaži pokračujeme aj v novom roku. Ak ste si pozorne prečítali januárové vydanie Radničných novín, odpovedať na súťažnú otázku bude pre vás jednoduché. Pýtame sa: Celý areál Medeného hámra tvoria štyri chránené objekty. Ktoré dva z nich získalo mesto do svojho vlastníctva? Odpovede môžete poslať do 3. februára 2022 na adresu: Mesto Banská Bystrica, Radničné noviny, Československej armády 26, 974 01 Banská Bystrica alebo na e-mail: radnicnenoviny@banskabystrica.sk, predmet správy: súťaž.

Oznam

SPOEACH, o. z. oznamuje, že v januári 2022 sa kvôli súčasnej pandemickej situácii neuskutoční stretnutie podpornej skupiny príbuzných a opatrovateľov ľudí s Alzheimerovou chorobou. V prípade záujmu o poradenstvo nás môžete kontaktovať na e-mailovej adrese: spolach.oz@gmail.com alebo na tel. čísle 0948 211 372.

L. Golianová, SPOEACH, o. z.

Hľadáme domov

Karanténna stanica pre spoločenské zvieratá mesta Banská Bystrica so sídlom vo Zvolene predstavuje:

Meno: Max

Vek: 11/2017

Pohlavie: pes

Váha: 23 kg

Výška: 60 cm

Povaha: Max je mladý psík milujúci pohyb. Hľadá preto aktívnu rodinu, ktorá rada podniká výlety, rodinné túry, prípadne piknik v prírode. Ide o veľmi energického psíka, pre ktorého koterec v útulku nie je tým pravým domovom. Ak chcete mať vedľa seba „parťáka“ na šport, či iné pohybové aktivity, tak Max je pre vás ten správny spoločník na voľné chvíle. Veríme, že čoskoro nájde nového majiteľa, pri ktorom sa bude cítiť bezpečne. *Informácie nielen o tomto psíkovi získate na telefónnych číslach: 0918505254, 0915699756 alebo priamo v Karanténnej stanici so sídlom na adrese Unionka 17, 960 01 Zvolen. Víťaná je aj dočasná opatera o psíkov. Všetky podstatné informácie sú dostupné na webovej stránke www.kszv.sk.*

Uzávierka februárového čísla

Termín: 3. február 2022 do 12:00 hod. Na podklady čakáme do uzávierky. Po tomto termíne už nie je možné články dopĺňať, a preto budeme radi, ak nás kontaktujete v predstihu. Kontaktná osoba: Mgr. Miroslav Strelec, e-mail: radnicnenoviny@banskabystrica.sk, 048/43 30 107.

NENECHAJME ICH ZAMRZNÚŤ

(AKO PRED ROKOM)

Manuál pre ľudí,
ktorí chcú pomôcť
ľuďom bez domova

AK SA CHCETE ZAPOJIŤ DO POMOCI

Darovanie zimného oblečenia:

Kontaktujte Slovenskú katolícku charitu – diecézu
Banská Bystrica, Tajovského 1, 048/4230346

• Pravidelná služba ľuďom na ulici s komunitou St. Egídio:

Každý štvrtok o 16:30 začíname modlitbou
v Kostole sv. Alžbety a potom služba na ulici
pred kostolom, na hlavnej vlakovej stanici a v Radvani.
lenka.borko@gmail.com, www.santegidio.sk

PRAVIDELNÁ POMOC PRE ĽUDÍ Z ULICE

• Hygienická očista:

- Dom pre núdznych,
Tajovského 1, BB,
(sprchuje sa utorok
a piatok ráno od 6:00)

• Poskytnutie stravy:

- Dom pre núdznych,
Tajovského 1, BB;
polievka každý deň o 12:00
- Mestský úrad (prízemie)
pre obyvateľov v hmotnej núdzi

• Sociálne poradenstvo:

Oddelenie sociálnej
a krízovej intervencie,
Mestský úrad: 048/4330711

• Nocľaháreň Večierka:

Ulica Pod Urpínom č. 6,
048/4153685

Ak máte nápad na zlepšenie, kontaktujte nás: ondro@cko.sk, lenka.borko@gmail.com

Spojme sily a spoločne zabráňme tomu, aby v uliciach nášho mesta
umierali ľudia v dôsledku podchladenia.

Keď je vonku menej ako 5°C:

**AK UVIDÍŠ ČLOVEKA SPAŤ,
LEŽAŤ ALEBO SEDIETŤ NA ULICI
PO 18:00 HOD:**

BUĎ VŠÍMAVÝ A SPÝTAJ SA:

- ste v poriadku?
- plánujete stráviť noc na vyhrievanom mieste?
- viete o otvorenej miestnosti (ohrevni)
v nocľahárni Večierka/Červený kríž
(pri malej železničnej stanici - Pod Urpínom 6)?
- ste schopný dostať sa tam vlastnými silami?

POČKAJ DO PRÍCHODU

vozidla rýchlej zdravotnej pomoci
alebo hliadky mestskej polície
a uisti sa, že privolaní
pracovníci sú oboznámení
so situáciou.

**AK PREJAVUJE AGRESIVITU,
PRÍPADNE NAPÁDA OSOBY
ALEBO NIČÍ MAJETOK:**

- kontaktuj mestskú políciu (linka 159)

AK:

- nie je schopný dostať sa do nocľahárne (ohrevne)
vlastnými silami
- je v bezvedomí, neodpovedá a nereaguje
ani na zatrasenie
- je výrazne podchladený alebo dezorientovaný

KONTAKTUJ LINKU 112

AK NEREAGUJE, ALE DÝCHA:

- daj ho nabok a zakloň mu hlavu

AK NEREAGUJE A NEDÝCHA:

- **ihneď začni** oboma rukami **stláčať hrudník**
do príchodu záchrannej zdravotnej služby
- **nemusíš robiť dýchanie z úst do úst**
- ak sa rozhodneš podávať aj dýchanie
z úst do úst, je to **v pomere 30 stlačení**
ku 2 vdychom

**RADNIČNÉ
NOVINY**
MESTA BANSKÁ BYSTRICA

Vydáva: Mesto Banská Bystrica, Československej armády 26, 974 01 Banská Bystrica, Editor: Mgr. Miroslav Strelec, Pomoc pri príprave textov a grafiky: Mgr. Dominika Adamovičová, Bc. Monika Halmiová, Layout: Mgr. Tomáš Pastorok, Grafická úprava: Denisa Fazekašová, Tlač: Polygrafické centrum, s.r.o., Tomášikova 26, 821 01 Bratislava, Distribútor: Do každej bytovej schránky, Slovenská pošta, a.s., Vychádza v náklade: 34 600 výtlačkov, Periodicita: mesačník, On-line verzia: www.banskabystrica.sk, Evidenčné číslo: EV 2943/09, IČO vydavateľa: 00313271, ISSN 1339-9837, Nepredajné! Nevýžiadané rukopisy nevraciam. Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu textov vrátane krátenia.